

Katz Aser

Ez a kép az apámról, Katz Aserről készült 1932-ben, Huszton. A csodával határos módon találtam meg a háború után a házunk romjai között, amikor visszatértem a koncentrációs táborból. Apám 1905-ben született, Királyházán [Ugocsa vm., Huszti járás]. Héderben tanult. Királyházán három héder volt. Amikor betöltötte a tizenharmadik évét, a bár micvó után nekilátott szakmát tanulni. Vagy odaadták a gyerekeket valaki mellé, vagy az apjuk tanította őket. A nagypapám, Icik a fuvaros mesterségre tanította a fiait. Apám is és minden fivére fuvaros lett. Mindegyiküknek voltak lovai, lovas kocsija. Harminc kilométerre Királyházától volt egy falu, Nyizsnyij Bisztrij [Korábban: Alsóbisztra - az egykori Máramaros vm. Huszti járásában lévő, rutén lakosságú kisközség. -- A szerk.]. Volt ott egy nagy fűrészüzem, melynek a tulajdonosai lengyelországi zsidók voltak. Hatósági erdővágási engedélyt kaptak, és ezen a fűrésztelepen dolgozták föl a fatörzseket.

Nyizsnyij Biszttriből Husztra szállították a faanyagot, ahol vasútállomás is volt. Huszton a fát berakodták a vagonokba, és továbbküldték a lengyel Danzig [ma: Gdansk] városába. Ott is Icik bácsi, apám és a fivérei dolgoztak. Nehéz munka volt, de legalább volt munka. Apámnak se szakálla, se pajesza nem volt, csak bajusza. A zsidóknak nem volt szabad acélborotvával borotválkozniuk. Apámnak egy speciális krémje volt, amely leszedte a szőrszálakat. Bekente az arcát ezzel a krémmel, és azután egy fából készült lapátkával lekaparta a borostát [Apja valószínűleg razolt használt, amely sárga színű maró folyadék vagy kenőcs volt, borotválkozáshoz használták régen. Az arcra kenték, egy darabig rajta hagyták, aztán a szőrt fakéssel le lehetett kaparni. A hagyomány szerint az ortodox zsidó férfiaknak szakálluk van, mivel sem (fém)késsel, sem pengével nem szabad az arcot érinteni. Azok az ortodoxok, akik mégis szerettek volna borotválkozni, a razollal kerülték meg a tiltást. Lásd még: szakáll. -- A szerk.]. Apám három fuvart csinált egy héten: az egyik nap megrakta a szekereket Nyizsnyij Biszttriben, másnap lerakta Huszton. A pénzt meg a következőképpen osztották be: az első fuvar díja elment zabra a lovaknak. A második fuvar díja elment szénára a lovaknak télire, a harmadik fuvar pedig, hacsak össze nem tört a szekér, vagy meg nem betegedtek a lovak, a családé volt, ebből éltünk. A szüleim vallásos emberek voltak, és minket, gyerekeket is a zsidó tradícióknak megfelelően neveltek. Pénteken reggel anyám bedagasztotta a tésztát a szombati bárheszhez. Jó alaposan befűtötte a kemencét, aztán miután a bárhesz kisült, berakta a kemencébe a szombati sóletet cserépedényben. A kemence ajtaját agyaggal tapasztották be, és egész éjjelre otthagyták állni az ételt. Hiszen szombaton tilos főzni vagy megmelegíteni az ételt. Péntek este anyám meggyújtotta a gyertyákat, és elmondta az imát fölöttük. Ezután asztalhoz ültünk. Apám megáldotta az ételt, és hozzáláltunk a vacsorához. Anyánk igyekezett minél ízletesebbre csinálni az ételt, hogy különbözzön a hétköznapiétól. Amikor szombaton megjöttünk a zsinagógából, anyám kivette a lábast a kemencéből. Apám fölolvasta az imát, és megebédeltünk. Szombaton anyám sem a petróleumlámpát nem gyújtotta meg, sem tüzet nem gyújtott a kemencében. Az ukrán szomszédasszony jött át olyankor [lásd: sábesz gój]. Kalácsot vagy valami apróságot adtak neki, ő pedig befűtött a kályhákba, meggyújtotta a lámpákat. Akkoriban szigorúan vették ezt. Szombaton még a kútról sem hozhatott az ember vizet, hogy megitassa a lovakat. A kút Icik nagyapánál volt, az udvaron. Szombatra átvittük hozzá a lovakat, hogy közvetlenül a kútból ihassanak.